

Assessing Tehran through the Lens of Multilateral Urban Diplomacy and the Promotion of International Collaboration

Seyed Mohammad Reza Mousavi¹ | Hossein Ali Mehrnia^{2*}

1. Faculty Member, Kermanshah University of Technology, Kermanshah, Iran. Email: smr.mousavi@kut.ac.ir

2. Corresponding Author, Faculty Member, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: h_mehrnia@azad.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Article History:

Received: 26 April 2025

Revised: 19 May 2025

Accepted: 04 June 2025

Published Online: 22 July 2025

ABSTRACT

Multilateral urban diplomacy and global governance, as one of the important pillars of international policy-making and cooperation in the era of globalization, play a significant role in urban development and management. In this regard, cities, especially metropolises, seek to strengthen their capacities in solving global and local challenges by establishing international cooperation and communication networks. This article examines multilateral urban diplomacy and global governance in the context of urban management in Tehran and offers solutions to strengthen international cooperation in this area. The present study shows that Tehran, with its unique geographical and historical location, has a high potential for promoting urban diplomacy and expanding international relations in the economic, cultural, and environmental fields. However, in order to optimally utilize these potentials, it needs to strengthen legal, political, and social infrastructures. Based on the research results, among the suggested solutions to strengthen international cooperation in Tehran, we can mention the expansion of sister city networks, the development of joint programs in the fields of environment and transportation, and the establishment of specialized institutions to facilitate international relations. This article finally emphasizes that urban diplomacy should be considered as a key tool in global governance and responding to complex global challenges, and Tehran can, by using its capacities, provide a successful model of international cooperation at the urban level.

Keywords: Multilateral city diplomacy, global governance, international cooperation, Tehran urban management.

Cite this article: Mousavi, M. R. & Mehrnia, H. A. (2025). Assessing Tehran through the Lens of Multilateral Urban Diplomacy and the Promotion of International Collaboration. *Strategic Urban Management Research*, 1 (2), 157-174.

DOI: <http://doi.org/10.22034/jsrum.2026.563117.1016>

Introduction

The aim of this article is to examine solutions for strengthening international cooperation in the field of Tehran's urban management through multilateral urban diplomacy and global governance. In this regard, this research analyses the opportunities, challenges, and obstacles facing Tehran in the field of urban diplomacy and provides suggestions for expanding international relations and improving urban governance. Despite the increasing importance of urban diplomacy, many of its capacities are still unknown or less well-known at the international level. This research seeks to answer these main questions:

1. How can urban diplomacy be transformed into an effective tool for strengthening international cooperation in the field of global governance?
2. What challenges exist in the path of expanding urban relations at the global level and how can these challenges be overcome?
3. What solutions can be proposed to strengthen international cooperation in Tehran's urban management in the form of multilateral urban diplomacy?

Methodology

This research uses a qualitative approach to analyse Tehran's urban diplomacy and its role in promoting international cooperation. Data is collected through analysis of official municipal documents, strategic plans, international agreements, and related reports. Semi-structured interviews are also conducted with city managers, international relations experts, and representatives of relevant institutions to extract perspectives and practical experiences in the field of urban diplomacy. The collected data is processed and categorized using content analysis and thematic analysis to identify patterns, challenges, and opportunities for promoting international cooperation in Tehran.

Results

City diplomacy, as a new tool in global governance, can play a key role in strengthening international cooperation. To achieve this goal, it is essential that cities make the most of their potential and use new tools to facilitate international cooperation. In this section, we will examine various solutions to strengthen international cooperation through city diplomacy.

1. Creating and expanding international cooperation networks
2. Using new technologies and digital platforms
3. Organizing training programs and exchanging experiences
4. Attracting international investments and economic cooperation
5. Developing joint solutions to global crises
6. Joint projects and cooperation in various fields
7. Utilizing international institutions and global governance
8. Strengthening legal and administrative infrastructure
9. Training and empowering city managers
10. Supporting international institutions and multilateral cooperation

Conclusion

In this study, the study of multilateral city diplomacy and global governance as an effective tool for strengthening international cooperation in Tehran's urban management was analysed. Considering Tehran's position as the capital of Iran and one of the largest and most populous metropolises in the Middle East, Tehran can take effective steps by utilizing city diplomacy to respond to the complex challenges it faces in environmental, social, and economic fields. The results of the study showed that Tehran, as a large urban centre with potential in various fields, needs to strengthen its capacities at the international level. In this regard, strengthening relations with sister cities, creating and expanding cooperation networks in various fields such as transportation, renewable energy, and crisis management, can pave the way for improving the quality of life in Tehran and also have a greater impact on global trends.

The most important solutions considered in this study to strengthen Tehran's international cooperation include the establishment of specialized institutions and international consultants to facilitate relations, the development of joint projects with other cities, and cooperation with global organizations to improve urban governance and solve environmental problems. Also, paying attention to innovative policies in the field of urban diplomacy and global governance can lead to the formation of new opportunities for the growth and sustainable development of Tehran. Multilateral urban diplomacy should be considered as a long-term strategy in Tehran's metropolitan policies, and by using global capacities, the internal problems of this metropolis can be better managed. Strengthening international cooperation is an inevitable necessity not only for Tehran but also for other large cities, which can pave the way for sustainable development at different levels.

فصلنامه
تحقیقات راهبردی
مدیریت شهری

سایت نشریه: <https://jsrum.ir>

ارزیابی شهر تهران از منظر دیپلماسی شهری چندجانبه و ارتقای همکاری‌های بین‌المللی

سیدمحمد رضا موسوی^۱ | حسینعلی مهرنیا^{۲*}

۱. عضو هیئت علمی، دانشگاه صنعتی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران. رایانامه: smr.mousavi@kut.ac.ir
۲. نویسنده مسئول، عضو هیئت علمی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: h_mehrnia@azad.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:
پژوهشی

دیپلماسی شهری چندجانبه و حکمرانی جهانی به عنوان یکی از ارکان مهم سیاست‌گذاری و همکاری‌های بین‌المللی در عصر جهانی شدن، نقش بسزایی در توسعه و مدیریت شهری ایفا می‌کنند. در این راستا، شهرها به‌ویژه کلان‌شهرها، با ایجاد شبکه‌های همکاری و ارتباطات بین‌المللی، به دنبال تقویت ظرفیت‌های خود در حل چالش‌های جهانی و محلی هستند. این مقاله به بررسی دیپلماسی شهری چندجانبه و حکمرانی جهانی در زمینه مدیریت شهری تهران می‌پردازد و راهکارهایی را برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در این حوزه ارائه می‌دهد. مطالعه حاضر نشان می‌دهد تهران با داشتن موقعیت جغرافیایی و تاریخی خاص خود، پتانسیل بالایی برای ارتقای دیپلماسی شهری و گسترش روابط بین‌المللی در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و محیط زیستی دارد. با این حال، برای بهره‌برداری بهینه از این پتانسیل‌ها، به تقویت زیرساخت‌های قانونی، سیاسی و اجتماعی نیاز دارد. بر اساس نتایج تحقیق، از جمله راهکارهای پیشنهادی برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در تهران، می‌توان به گسترش شبکه‌های شهرهای خواهرخوانده، توسعه برنامه‌های مشترک در زمینه‌های محیط زیست و حمل‌ونقل، و ایجاد نهادهای تخصصی برای تسهیل روابط بین‌المللی اشاره کرد. این مقاله در نهایت تأکید دارد که دیپلماسی شهری باید به عنوان یک ابزار کلیدی در حکمرانی جهانی و پاسخ به چالش‌های پیچیده جهانی در نظر گرفته شود و تهران می‌تواند با استفاده از ظرفیت‌های خود، الگویی موفق از همکاری‌های بین‌المللی را در سطح شهری ارائه دهد.

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۲/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۳۱

کلیدواژه: دیپلماسی شهری چندجانبه، حکمرانی جهانی، همکاری‌های بین‌المللی، مدیریت شهری تهران.

استناد: موسوی، سیدمحمد رضا و مهرنیا، حسینعلی (۱۴۰۴). ارزیابی شهر تهران از منظر دیپلماسی شهری چندجانبه و ارتقای همکاری‌های بین‌المللی. *تحقیقات راهبردی مدیریت شهری*، ۱ (۲) ۱۵۷-۱۷۴.

DOI: <http://doi.org/10.22034/jsrum.2026.563117.1016>

مقدمه

در دنیای امروز، شهرها به عنوان کانون‌های اصلی تولید، مصرف و نوآوری در عرصه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شناخته می‌شوند. با توجه به روند شتابان جهانی شدن و پیچیدگی‌های روزافزون چالش‌های محیط زیستی، اقتصادی و اجتماعی، همکاری‌های بین‌المللی در سطح شهری اهمیت روزافزونی یافته است. دیپلماسی شهری به عنوان رویکردی نوین در این زمینه، به شهرها این امکان را می‌دهد که در کنار دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی، در فرایندهای تصمیم‌گیری جهانی مشارکت کنند و نقش فعال‌تری در حل مشکلات مشترک جهانی ایفا کنند. در این راستا، دیپلماسی شهری چندجانبه و حکمرانی جهانی به عنوان مفاهیم کلیدی مطرح می‌شوند. دیپلماسی شهری چندجانبه به معنای همکاری و تعامل هم‌زمان میان چندین ذی‌نفع در سطوح مختلف (شهری، ملی و بین‌المللی) است، در حالی که حکمرانی جهانی بر لزوم همکاری دولت‌ها، نهادهای بین‌المللی و دیگر بازیگران غیردولتی برای مواجهه با مسائل جهانی تأکید دارد. این دو رویکرد به‌ویژه برای شهرهای بزرگ و پویا مانند تهران که در معرض چالش‌های متعددی قرار دارند، به ابزاری مؤثر در جهت بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تبدیل شده‌اند.

تهران به عنوان پایتخت و بزرگ‌ترین شهر ایران، جایگاه برجسته‌ای در عرصه‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشور، به طور مستمر با چالش‌هایی نظیر آلودگی هوا، ترافیک، بحران آب و مسائل اجتماعی مواجه است. این چالش‌ها نیازمند همکاری و تعامل مستمر با سایر شهرها و کشورهای جهان است. از این‌رو، تقویت دیپلماسی شهری و بهره‌برداری از ظرفیت‌های حکمرانی جهانی می‌تواند راهکاری مؤثر برای مدیریت این چالش‌ها و ارتقای کیفیت زندگی در تهران باشد.

هدف این مقاله، بررسی راهکارهای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه مدیریت شهری تهران از طریق دیپلماسی شهری چندجانبه و حکمرانی جهانی است. در این راستا، تحقیق حاضر به تحلیل فرصت‌ها، چالش‌ها و موانع پیش روی تهران در زمینه دیپلماسی شهری و ارائه پیشنهادهایی برای گسترش روابط بین‌المللی و بهبود حکمرانی شهری می‌پردازد. با وجود اهمیت روزافزون دیپلماسی شهری، هنوز بسیاری از ظرفیت‌های آن در سطح بین‌المللی ناشناخته و یا کمترشناخته شده است. این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤالات اصلی است:

۱. چگونه می‌توان دیپلماسی شهری را به ابزاری مؤثر برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در عرصه حکمرانی جهانی تبدیل کرد؟
۲. چه چالش‌هایی در مسیر گسترش روابط شهری در سطح جهانی وجود دارد و چگونه می‌توان بر این چالش‌ها فائق آمد؟
۳. چه راهکارهایی می‌توان برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی مدیریت شهری تهران در قالب دیپلماسی شهری چندجانبه پیشنهاد داد؟

مفهوم‌شناسی پژوهش

• شهر جهانی

طی دهه‌های اخیر، برای تبیین روابط بین شهرها و جهانی شدن و تحولات شهری منتج از آن، نظریه‌های گوناگونی مطرح شده است؛ از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به نظرات «پیتر هال»، «جان فریدمن»، «ساسکیا ساسن» و «مانوئل کاستلز» اشاره کرد. فریدمن در سال ۱۹۸۶ فرایند ظهور شهرها را با هفت فرض اساسی تشریح کرده است. کار پژوهشی وی، موجب نظم‌بخشی به نحوه تفکر درباره تأثیرات جهانی شدن بر شهرها شده است. فرضیه‌های ایشان در رابطه با سازمان تقسیم کار بین‌المللی جدید و چگونگی تأثیرپذیری شهرها از این نظام اقتصادی جدید است (Friedman, 2016: 317). ساسن نیز در سال ۲۰۰۵ برای تبیین متفاوتی از رابطه شهرها و جهانی شدن، هفت فرضیه تدوین کرد. این فرضیات در مقاله «مقدمه‌ای بر مفهوم شهر جهانی» ارائه شد. فرضیات وی عموماً بر نیازهای اقتصاد جهانی به کارکردهای مرکزی، انباشتگی تاریخی فعالیت‌ها، زیرساخت‌ها در شهرها و هماهنگ شدن شهرها با تحولات اقتصادی و اجتماعی جدید ناشی از جهانی شدن فزاینده در دوره معاصر تأکید دارد. بر اساس این فرضیات، در دوران جهانی شدن نه تنها از اهمیت شهرها کاسته نشد، بلکه نقش‌های جدیدی را برای تداوم حیات و کمک به جهانی شدن مانند توسعه اقتصادی و گردشگری ایفا می‌کنند (Sassen, 2006: 28-30).

برخی از شناخته‌شده‌ترین شاخص‌ها و گزارش‌های رتبه‌بندی بین‌المللی شهرهای جهان به قرار زیر است:

۱. شاخص قدرت شهرهای جهانی؛
۲. شاخص رقابت‌پذیری جهانی شهرها؛
۳. شاخص شهرهای جهانی؛
۴. شاخص رقابت‌پذیری شهری جهانی؛
۵. شاخص برند شهری آنهولت؛
۶. گزارش ثروت.

شاخص رقابت‌پذیری شهری جهانی (۲۰۰۷ - ۲۰۰۸) در سال ۲۰۰۴، در مجمع جهانی شهرهای رقابتی توسط پروفیسور پیتر کریسل و پروفیسور پنگ فی نی از آکادمی چینی علوم اجتماعی برای بررسی ۵۰۰ شهر دنیا مستقر در مرکز شهر و رقابت‌پذیری در شهر پکن با هدف ذیل ارائه شده است:

- تحلیل ابعاد رقابت‌پذیری در در مناطق شهری جهان؛
- ترویج ارتباطات بهتر بین محققان حوزه رقابت‌پذیری؛
- گسترش ارتباط میان محققان و رهبران و حکومت‌های شهری.

همچنین، ساسکیا ساسن (۲۰۱۰) در یک دسته‌بندی از شهرها و میزان جهانی شدن آن‌ها، شهرها را به سه گروه آلفا (a)، بتا (B) و گاما (Y) تقسیم کرده است:

- شهرهای گروه آلفا: شهرهایی هستند که کاملاً جهانی شده‌اند؛ نظیر شهرهای نیویورک، توکیو و لندن.
- شهرهای گروه بتا: شهرهایی هستند که هنوز کاملاً جهانی نشده‌اند و به ایفای نقش در سطح منطقه‌ای می‌پردازند؛ نظیر تورنتو.
- شهرهای گاما: شهرهایی هستند که هنوز وارد چرخه جهانی شدن نشده‌اند و در سطح ملی به ایفای نقش می‌پردازند (Sassen, 2006: 17).

یکی از شاخص‌های معتبر بین‌المللی که در تحلیل کیفیت محیط شهری و توانمندی شهرها در جذب نیروی انسانی بین‌المللی مورد استفاده قرار می‌گیرد، شاخص «کیفیت زندگی شهری»^۱ است که توسط مؤسسه منابع انسانی مرسر تهیه و منتشر می‌شود. این شاخص سالانه وضعیت زندگی در صدها شهر جهان را براساس ۳۹ عامل مختلف در ۱۰ دسته اصلی شامل محیط سیاسی و اجتماعی، محیط اقتصادی، بهداشت و سلامت، آموزش، خدمات عمومی و حمل‌ونقل، اوقات فراغت، کالاهای مصرفی، مسکن و محیط طبیعی ارزیابی می‌کند. داده‌های این شاخص برای سازمان‌ها و مدیریت‌های شهری اهمیت دارد، زیرا نشان می‌دهد چگونه شهرها از منظر کیفیت زندگی برای کارکنان بین‌المللی و خانواده‌های آنان قابل رقابت هستند و چگونه می‌توان با بهبود این شاخص‌ها، ظرفیت جذب استعداد بین‌المللی و تقویت دیپلماسی شهری و همکاری‌های بین‌المللی را افزایش داد. این معیارها به‌نوعی نمایانگر توانایی مدیریت شهری در فراهم آوردن محیطی مطلوب، پایدار و رقابتی برای زیست و کار هستند که می‌تواند در استراتژی‌های چندجانبه و سیاست‌گذاری شهری نقش کلیدی ایفا کند (Mercer, 2024).

• دیپلماسی شهری^۲

دیپلماسی شهری یعنی هنر کاربردی روابط بین‌الملل برای مذاکرات، تعامل، توسعه و بهسازی روابط بین ملت‌ها و رای مشکلات روابط دولت‌ها که بخش مهمی از دیپلماسی عمومی کشورهای دموکراتیک پیشرفته به شمار می‌رود. در این تعریف سه وجه تمایز دیپلماسی شهری از دیپلماسی دولتی مشخص و دیپلماسی شهری به عنوان یک هنر کاربردی و هدف اصلی ملت‌ها نه الزاماً دولت معرفی می‌شود. نتایج و آثار دیپلماسی شهری را برقراری صلح، فرصتی ارزشمند برای توسعه پایدار، ابزاری به منظور توسعه ملی و زمینه‌ساز تحقق جامعه جهانی و خروج دولت‌ها از بن‌بست عنوان کرد. حضور سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در

کلان‌شهرها، رفع تهدید و زمینه گسترش تعاملات در همه حوزه‌ها، حضور گسترده‌تر گردشگران و امکان سرمایه‌گذاری سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، زمینه اجرای قراردادهای خواهرخواندگی گذشته و امکان توسعه نمایشگاه‌ها و همایش‌های مختلف در کلان‌شهرها با طرف خارجی را از دیپلماسی پساتحریم عنوان کرد (بصیری، ۱۳۹۴/۱۱/۱۳). دیپلماسی شهری بر معنای تمرکززدایی از مدیریت روابط بین‌الملل و نقش‌آفرینی نمایندگان شهرها و مقامات محلی بر عنوان بازیگران کلیدی تعاملات بین‌المللی، در مورد موضوعاتی است که ارتباط مستقیم با شهروندان دارند (Ghourchi, 2015: 295). ضرورت اصلی تشکیل دیپلماسی شهری این است که این مفهوم با هدف برقراری صلح بین‌المللی، رشد و توسعه شهری، بهره‌گیری از تجارب موفق، بالا بردن روابط دیپلماتیک و مدیریت یکپارچه شهری مطرح شده است (رهنما و همکاران، ۱۴۰۴)

در دوران کنونی دیگر دولت‌ها تنها بازیگران عرصه سیاست بین‌الملل نیستند، بلکه «شهر»ها در کنار «اتحادیه‌های منطقه‌ای»، «سازمان‌های غیردولتی» و «شرکت‌های فراملیتی» نقش بسیار مهم و فزاینده‌ای در تعامل‌های دیپلماتیک ایفا می‌کنند؛ مشروط بر آنکه برنامه‌ریزی لازم را برای معرفی خود به عنوان شهرهای خلاق با جلب سرمایه‌گذاری و مشارکت مردمی و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی در روند عمران و آبادانی شهر و توسعه بازار گردشگری، با ارائه خدمات رفاهی به گردشگران خارجی انجام دهند. دیپلماسی شهری به عنوان شکلی جدید از دیپلماسی عمومی در عصر جهانی شدن، ابزاری است که شهرها از طریق بازیگران شهری به‌ویژه شهرداری‌ها، به تعامل با کنشگران هم‌تراز می‌پردازند و شهرداری‌ها به عنوان متولیان اصلی دیپلماسی شهری، می‌توانند همچون سایر نهادهای غیردولتی به منظور دستیابی به حداکثر منافع در روابط دیپلماتیک، ارتقای تعاملات بین‌المللی، حل و فصل مسائل شهری و توسعه اقتصاد شهری، نقش مؤثری را در حوزه دیپلماسی عمومی محقق سازند (Acuto, 2013:98).

• پارادایم‌های دیپلماسی

گسترش نقش بازیگران غیردولتی در عرصه بین‌المللی، مفهوم پارادایم‌های دیپلماسی یا دیپلماسی موازی را به یکی از محورهای اصلی مطالعات شهری نوین تبدیل کرده است. این رویکرد به حکومت‌های محلی اجازه می‌دهد تا از طریق ایجاد شبکه‌های فراملی و انجام تعاملات مستقیم با سایر بازیگران جهانی، سیاست‌های موازی با دولت مرکزی اتخاذ کرده و جایگاه بین‌المللی خود را تثبیت کنند (Duchacek, 1998). در این راستا، کلان‌شهر تهران به عنوان یک هویت فروملی، در تلاش است تا از طریق دیپلماسی شهری فعال، فرصت‌های توسعه منطقه‌ای و جهانی را از منظر فرهنگی و اقتصادی کسب کند، که این امر نیازمند سازوکارهای هماهنگی است که می‌تواند در قالب استراتژی‌های پارادایم‌های دیپلماتیک تعریف شود (قهرمانی، ۱۴۰۲).

بازیگران عرصه دیپلماسی شهری^۱

با توجه به ساختار اجتماعی و سیاسی هر جامعه، بازیگران مختلفی در دیپلماسی شهری آن جامعه فعالیت می‌کنند؛ اما فعالان برجسته این حیطه شامل شهرداران، انجمن‌های شهری، سازمان‌های غیردولتی، نمایندگان دولت‌های محلی، شهروندان و نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی هستند که با توجه به تفاوت محیطی که باید در آن به فعالیت بپردازند، وظایف متفاوتی را به عهده می‌گیرند. آنچه موجب حضور این بازیگران در عرصه دیپلماسی شهری می‌شود، حس همیاری نسبت به سایر بخش‌هاست. البته حضور افراد و نقش‌آفرینی آن‌ها در مسائل سیاسی بین‌المللی و بنابراین مشارکت در توسعه از دلایل مهم دیگری هستند که شرکت در فعالیت‌های دیپلماسی شهری را قابل توجه می‌سازد. آنچه توجه به دیپلماسی شهری را در تحقیقات اخیر برجسته‌تر می‌سازد، نقش این بازیگران در حوزه فعالیت‌های بین‌المللی و جهانی است (زرکانی، ۱۳۹۱: ۲۵۴). شهرداری‌ها از زمان نخستین دولت مدرن در ایران، ذیل دولت فعالیت می‌کردند. اگر قوت و قدرت در روابط دیپلماسی شهری میان کشورهای توسعه‌یافته و غرب مشاهده می‌شود، به علت نقش کم‌رنگ دولت در حوزه سیاست و اقتصاد است که این نقش‌آفرینی را نمی‌توان در حوزه شهرداری کشورهای در حال توسعه یا کمتر توسعه‌یافته پیدا کرد و علت آن، نقش گسترده دولت در حوزه‌های داخلی است. این در حالی است که فعالیت در حوزه‌های کم‌چالش‌تر و نرم‌تر، امکانی برای همکاری‌های غیرحساسیت‌زای شهرداری‌ها به وجود

می‌آورد. همکاری در سطوح کم‌چالش‌تر، امکانی برای اشاعه همکاری شهرداری‌ها از حوزه‌های نرم به حوزه‌های سخت فراهم می‌کند. از این‌رو، خواهرخواندگی‌ها و ارتباط شهرداری‌ها با مجموعه‌های بین‌المللی به عنوان روزه‌های امیدوی در آینده تلقی می‌شوند. دولت‌های ملی در بسیاری از حوزه‌های روابط بین‌الملل، قادر به ایفای نقش نیستند که در این حوزه‌ها بازیگران غیردولتی یعنی شهرداری‌ها امکان حل چالش‌ها را خواهند داشت؛ بنابراین دولت باید زمینه‌های لازم را فراهم کند و موانع ساختاری را از مقابل مسیر نهادهای غیردولتی بردارد تا شهرداری‌ها در راستای منافع کشور بهتر ایفای نقش کنند. در حال حاضر، تصویری که از ایران و شهر تهران در عرصه بین‌المللی توسط رسانه‌های خارجی ساخته شده است، مطلوب، واقع‌بینانه و منصفانه نیست؛ لذا رسانه‌های داخلی باید در راستای جبران این عمل شاهد پویایی بالایی باشند. رسانه‌های جهان باید در این قسمت روی دغدغه‌های تمامی بشریت که در موضوعاتی مانند تروریسم، محیط زیست و جرایم سازمان‌یافته است، متمرکز شوند (مظفری، ۱۳۹۳/۱۲/۳).

شهرهای بسیاری در جوامع پیشرفته، سازمان‌های اقتصادی خاصی را برای جذب انواع سرمایه در شهر اختصاص می‌دهند. جهان‌شهرهایی مثل توکیو، نیویورک و لندن با تبدیل شدن به مرکز فرهنگی، اقتصادی و سیاسی از اعتبار خاصی برخوردارند. این اعتبار موجب شده است که سود اقتصادی هر یک از این سه شهر با سود کشورهای با اقتصاد متوسط مثل کانادا، سوئد و اسپانیا یکسان باشد؛ همچنین نظریه برند شهری بعد قابل توجه این بازی دیپلماتیک است. برند شهری به معنای به‌کارگیری مدل‌های بازاریابی تجاری در شهرها و تبدیل کردن یک شهر به یک برند تجاری است که موجب راه‌اندازی انجمن‌های مختلف اقتصادی می‌شود؛ بنابراین عجیب نیست که این جهان‌شهرها از سازمان‌های بزرگی برای جذب سرمایه بیشتر و پایه‌گذاری مراکز اصلی مشارکت‌های چندملیتی استفاده می‌کنند. صرف ۱۰ درصد از منابع عمومی برای توسعه دیپلماسی شهری و مشارکت شهرها با یکدیگر موجب جابه‌جایی گسترده‌تر منابع در سطح محلی می‌شود که مانند کاتالیزوری برای سرمایه‌گذاری‌های جدید عمل می‌کند و تأثیرات آن را چند برابر می‌سازد. از آنجا که مسائل اقتصادی از مهم‌ترین ابعاد توسعه محسوب می‌شوند، دیپلماسی شهری از این طریق به رشد اقتصادی شهرها و بالا رفتن رتبه آن‌ها در میان شهرهای دیگر تأثیر بسزایی دارد. این بازیگران در فرایند توسعه شهری مهم هستند و در بعد اقتصادی از طریق افزایش جریان کالا و خدمات، سرمایه و حتی نیروی کار برای دستیابی به توسعه ضروری به شمار می‌آیند. مناطق شهری بزرگ نقطه اتصال سرزمین به جریان مبادلات جهانی هستند. پیوند و توازن دیپلماسی عمومی در بعد اقتصادی از طریق ارتباط با افراد کلیدی، سرمایه‌گذاران برجسته و افراد توانمند در شاخص اقتصادی محکم‌تر خواهد شد. در این وضعیت با انتقال اطلاعات و دانش به‌روز اقتصادی، دیپلماسی شهری می‌تواند سود حداکثری اقتصاد خود را تضمین و با گسترش شبکه‌های اقتصاد شهری و سرمایه‌گذاری‌های کوچک و بزرگ، تفاهم‌نامه‌های اقتصادی هم‌افزایی کارساز خواهد بود (زرقانی و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۷۶).

انواع دیپلماسی شهری^۱

صاحب‌نظران بر اساس نگرش‌های مختلف به طبقه‌بندی دیپلماسی شهری پرداخته‌اند. برخی معتقدند که دیپلماسی شهری دارای دو بعد ملی و بین‌المللی است. از نظر بین‌المللی، باید این نکته مهم در دیپلماسی شهری مد نظر قرار بگیرد که مشارکت شهر با شهر، توسعه فعالیت‌های مستقل از دستورالعمل‌های دولت را ممکن می‌سازد و امکان پاسخ‌گویی بهتر به نیازهای واقعی افراد جامعه را برای شهرداری‌ها و دولت‌های محلی فراهم می‌سازد (Thonon, 2006: 18). برخی دیگر از اندیشمندان معتقدند که می‌توان دیپلماسی شهری را در دو دسته عمده، شامل دیپلماسی شهری دوجانبه و دیپلماسی شهری چندجانبه تقسیم کرد. بر این مبنای، دیپلماسی شهری دوجانبه در قالب همکاری‌های بین‌المللی شهر با شهر و تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی دوجانبه مصداق پیدا می‌کند. نوع دوم، دیپلماسی شهری چندجانبه است؛ به عقیده صاحب‌نظران با توجه به اهمیت مسائل و چالش‌های فرامرزی برای تمامی جوامع شهری، راه‌حل‌های یک‌جانبه و همکاری‌های بین‌المللی دوجانبه در بسیاری از موارد نتوانسته است تأمین‌کننده نیازهای بشری و به‌خصوص موضوعات شهری باشد؛ به‌ویژه روند جهانی شدن، به مشکلات و فرصت‌های جهانی و فراگیر منجر

شده است که مشارکت و همکاری چندجانبه کلان‌شهرها را می‌طلبد (اسکندران، ۱۳۹۱: ۸۸). در دیپلماسی چندجانبه، شهرها صرف‌نظر از میزان اهمیتشان، از حق برابر برای شرکت در مذاکرات برخوردارند، به طوری که نماینده شهرداری متناسب با دیگر شهرهای جهانی حق شرکت در تمامی جلسات را دارد و می‌تواند با تمامی نمایندگان به چانه‌زنی بپردازد.

جدول ۱. انواع و مصادیق دیپلماسی شهری

ردیف	انواع دیپلماسی شهری	مصادیق و محورها
۱	دیپلماسی شهری دوجانبه	پیمان‌های خواهرخواندگی، تفاهم‌نامه‌های دوجانبه و توافقنامه‌های همکاری فنی و اقتصادی
۲	دیپلماسی شهری چندجانبه	عضویت و حضور فعال در نهادها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی شهری، شبکه‌سازی و ایجاد ائتلاف‌های شهری، همکاری میان نهادهای غیردولتی بین‌المللی

(مطالعات پشتیبان نقشه راه تحول گروه فرهنگی - اجتماعی، حوزه دیپلماسی عمومی، ۱۳۹۴: ۳۳)

دیپلماسی شهری چندجانبه

دیپلماسی چندجانبه شهری و نهادهای مرتبط با موضوعات شهری، در واقع معلول وابستگی متقابل کلان‌شهرها به یکدیگر است که این امر در قالب سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی و انجمن‌های مدنی، نمود پیدا می‌کند (قورچی، ۱۳۹۴). دیپلماسی شهری چندجانبه شامل عضویت فعال در نهادها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی شهری، شبکه‌سازی شهری، همکاری میان نهادهای غیردولتی بین‌المللی می‌شود. شهرها از طریق کنش هماهنگ در قالب دیپلماسی شهری به دنبال نیرومند شدن و افزایش نفوذ هستند. دیپلماسی چندجانبه شهری و نهادهای مرتبط با موضوعات شهری، در واقع معلول وابستگی متقابل کلان‌شهرها به یکدیگر و وجود مسائل محلی مشترک در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و لزوم اقدام مشترک جمعی در مواجهه با چالش‌ها و فرصت‌های مشترک در مقیاس جهانی است که این امر بیشتر در قالب سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی و مؤسسات و انجمن‌های بین‌المللی و شبکه‌های شهری، نمود پیدا کرده است. مسئله مهمی که امروزه توجه همگان، به‌خصوص مسئولان شهری را به دیپلماسی شهری چندجانبه جلب می‌کند، بروز مشکلات شهری و نیازهای فزاینده شهروندان است؛ زیرا هیچ شهری نمی‌تواند ادعا کند که به‌تنهایی قادر به تأمین نیازهای خود است؛ چراکه روند جهانی شدن، به بروز مشکلات و فرصت‌های جهانی و فراگیر منجر شده‌اند و نیازمند مشارکت، همکاری چندجانبه کلان‌شهرها و هنجارسازی جمعی در این عرصه است. برخی از این مسائل عبارت‌اند از: تغییرات آب و هوا، آلودگی‌های زیست‌محیطی، وقوع فجایع طبیعی مانند زلزله، سیل، فجایع انسانی نظیر جنگ، نسل‌کشی، منازعات داخلی و قومی، مشکلات فراوان در مناطق محروم جهان، مسئله مهاجرت و... که مواجهه فعال و مؤثر با آن‌ها مستلزم همکاری و تشریک مساعی در سطح جهانی در قالب سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی است (ظریف و سجادی‌پور، ۱۳۸۹: ۳۳).

با توجه به اهمیت مسائل و چالش‌های فرامرزی شده برای تمامی جوامع بشری، باید این واقعیت را در نظر داشت که در بطن دیپلماسی شهری چندجانبه، نوعی پویایی و فرصت‌زایی تصاعديابنده نهفته است و راه‌های یک‌جانبه و حتی همکاری‌های بین‌المللی دوجانبه شهر با شهر در بسیاری از موارد نتوانسته است نیازهای کلان‌شهرها و به‌خصوص موضوعات شهری در مسیر تحقق توسعه پایدار و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان را تأمین کند (قورچی، ۱۳۹۴) صرف‌نظر از گرایش و انگیزه‌های نمایندگان کلان‌شهرها و دیگر بازیگران سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی غیردولتی، مجموعه‌ای از کارکردهای فراگیر و کارکردهای ویژه انحصاری و غیرقابل تردید در دیپلماسی شهری چندجانبه می‌توان برشمرد. در این راستا، مهم‌ترین کارکردهای دیپلماسی شهری چندجانبه، عبارت‌اند از:

۱. معرفی توانمندی‌ها برای همکاری (از طریق حضور در نهادهای بین‌المللی، میزبانی اجلاس‌های جهانی و منطقه‌ای و شبکه‌سازی شهری)؛

۲. فراهم کردن فضای مناسب برای تعامل میان مقامات، مدیران و متخصصان شهری؛
۳. افزایش نفوذ شهرهای کوچک‌تر در کنار دیگر جهان‌شهرها؛
۴. اطلاع‌رسانی، تولید و توزیع دانش تخصصی و تبادل تجارب موفق (در حوزه مسائل اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و سایر مشکلات شهری مشترک)؛
۵. هنجارسازی برای حکومت‌های محلی و حکمرانی خوب شهری (قورچی، ۱۳۹۴).
۶. گفتمان‌سازی بین‌المللی و اثرگذاری بر فرایندهای حکمرانی جهانی (مطالعات پشتیبان نقشه راه تحول گروه فرهنگی - اجتماعی، ۱۳۹۴: ۳۳-۳۶).

در عرصه دیپلماسی شهری چندجانبه، نهادهای جهانی و بین‌المللی مؤثر در حوزه مدیریت شهری یکی از بازیگران مهم سیاسی عصر جهانی شدن در عرصه حکمروایی شهری محسوب می‌شوند. مهم‌ترین این نهادها را باید شامل سازمان بین‌المللی شهرها و پایتخت‌های اسلامی، برنامه اسکان بشر سازمان ملل^۱، برنامه توسعه سازمان ملل، سازمان شهرها و حکومت‌های محلی متحد، صندوق جهانی توسعه شهرها، سازمان متروپلیس، بانک جهانی، مجمع شهرداران آسیایی^۲، مجمع شهرداران برای صلح، صندوق بین‌المللی پول دانست که دامنه تأثیر آن‌ها نظام مدیریت شهری را در سراسر جهان تحت تأثیر خود قرار داده است. در جدول ۲، به شناختی از اهداف، زمینه‌های کاری و گستره تأثیر هر یک از این نهادها پرداخته شده است (بصیرت و جلیلی، ۱۳۹۳: ۵۷ و ۵۸).

جدول ۲. برخی از مهم‌ترین سازمان‌ها و نهادهای تخصصی جهانی حوزه دیپلماسی شهری

ردیف	نام نهاد	مهم‌ترین اهداف و زمینه‌های کاری	گستره تأثیر
۱	سازمان شهرها و حکومت‌های محلی متحد	ایجاد صدایی واحد و حمایت از حکومت‌های محلی دموکراتیک برای بهبود ارزش‌ها، اهداف و منافع خود از طریق همکاری بین حکومت‌های محلی و در سطح جامعه گسترده بین‌المللی؛	بیش از یک هزار عضو از میان شهرها، اتحادیه‌ها و مجامع تخصصی شهری؛
۲	سازمان متروپلیس	<ul style="list-style-type: none"> • افزایش تبادل علم، تجارب و سیاست‌ها میان اعضا و شرکا، تقویت تأثیر جهانی کلان‌شهرها با همکاری سایر انجمن‌های دولتی محلی، سازمان‌های بین‌المللی و جوامع مدنی (شرکت‌ها، دانشگاه‌ها و...) • افزایش تعداد اعضای متروپلیس، در تلاش برای ایجاد تعادل بین مأموریت‌های بین‌المللی و ابتکارات منطقه‌ای؛ • زمینه‌های فعالیت و اقدامات اصلی متروپلیس عبارت‌اند از: برگزاری کنگره هر سه سال یک بار، برگزاری کمیسیون‌های دائمی، ارائه کمک‌های تکنیکی یا فنی، آموزش، برگزاری جلسات برای هیئت‌مدیره‌ها و مدیران عامل، تهیه نشریه‌ها، گزارش‌ها و خبرنامه‌ها. 	<ul style="list-style-type: none"> • در حال حاضر ۱۰۴ عضو دارد. نواحی شهری بیش از یک میلیون نفر جمعیت یا شهرهای دارای بیش از ۲۵۰ هزار نفر سکنه عضو متروپلیس هستند.
۳	مجمع شهرداران برای صلح	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقای سطح آگاهی عمومی به منظور نابودسازی سلاح‌های اتمی؛ • تحقق صلح واقعی و ماندگار؛ • نابودی گرسنگی و فقر؛ • کمک به پناهندگان ناشی از درگیری‌های محلی؛ • حمایت از حقوق بشر؛ • حفاظت از محیط زیست. 	۸۰۲۴ عضو در سال ۲۰۲۱

ادامه جدول ۲.

ردیف	نام نهاد	مهم ترین اهداف و زمینه های کاری	گستره تأثیر
۴	سازمان بین المللی شهرها و پایتخت های اسلامی (OICC)	<ul style="list-style-type: none"> • تحکیم مؤدت، برادری و دوستی بین اعضا؛ • حفظ هویت و میراث شهرها و پایتخت های اسلامی؛ • حمایت، هماهنگی و گسترش همکاری بین اعضا؛ • کوشش در جهت ایجاد و گسترش فراگیر هنجارها، سیستم ها و برنامه های شهری و رشد اعضا برای ارتقای شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و شهری؛ • کوشش در جهت ارتقای استانداردهای توسعه، خدمات و امکانات در شهرها و پایتخت های عضو؛ • ارتقا و گسترش برنامه های ظرفیت سازی در شهرها و پایتخت های عضو. 	<p>۱۴۱ شهر و پایتخت از ۴ قاره آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکای لاتین؛</p> <p>۸ شهر عضو به عنوان ناظر از ۶ کشور غیراسلامی و ۱۴ عضو افتخاری از وزارتخانه ها، کمیسیون ها، سازمان ها، دانشگاه ها، مؤسسات، مراکز تحقیقاتی و فرهنگی از کشورهای اسلامی و غیراسلامی.</p>
۵	مجمع شهرداران آسیایی	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقای برند شهری و جایگاه بین المللی تهران در رتبه بندی های بین المللی؛ • کمک به ارتقای کلان شهر تهران به یک شهر جهانی؛ • تقویت تهران در عرصه دیپلماسی شهری به عنوان یکی از پایتخت ها و کلان شهرهای مهم و پیشتاز؛ • استفاده از تجارب سازنده و مثبت جهانی در جهت توسعه زیرساخت ها، سیستم ها و خدمات شهری؛ • بهبود زیست پذیری و کیفیت زندگی شهروندان شهر؛ • بهبود کیفیت و استانداردهای حکمروایی محلی و پاسخ گویی مناسب تر به نیازها و مشکلات شهری؛ • بهبود وضعیت سرمایه گذاری و جلب مشارکت طرف های خارجی در اجرای پروژه ها و توسعه شهری؛ • افزایش درآمدهای شهری از محل صدور خدمات؛ • افزایش تعاملات فرهنگی، ترویج و توسعه حوزه نفوذ فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی در منطقه و جهان؛ • تحکیم صلح، همزیستی، ثبات و امنیت پایدار منطقه ای و جهانی؛ 	<p>اکنون این مجمع در سطح قاره آسیا، بیش از ۱۴۰ عضو، متشکل از شهرهای آسیایی دارد که ۲۴ عضو آن شهرهای ایرانی است.</p>
۶	مجمع شهرداران برای صلح	<ul style="list-style-type: none"> • ارتقای سطح آگاهی عمومی به منظور نابودسازی سلاح های اتمی؛ • تحقق صلح واقعی و ماندگار؛ • نابودی گرسنگی و فقر؛ • کمک به پناهندگان ناشی از درگیری های محلی؛ • حمایت از حقوق بشر؛ • حفاظت از محیط زیست. 	<p>۸۰۲۴ عضو در سال ۲۰۲۱</p>

ادامه جدول ۲.

ردیف	نام نهاد	مهم‌ترین اهداف و زمینه‌های کاری	گستره تأثیر
۷	آژانس‌های وابسته به سازمان ملل	برنامه اسکان بشر سازمان ملل	<ul style="list-style-type: none"> توسعه و مدیریت شهری، زیرساخت‌ها، بهسازی و تصفیه آب، تضمین اجتماعی، زمین و تهیه مسکن، اقتصاد شهری و سرمایه‌گذاری در زمینه مسکن، گردآوری اطلاعات و پایش، محیط زیست؛
		برنامه توسعه سازمان ملل	<ul style="list-style-type: none"> پیوند دادن کشورها با دانش روز، تجارب و منابع جهت کمک به ایجاد زندگی بهتر برای مردم؛ تلاش اصلی این سازمان در جهت کمک به کشورها و انتقال راه‌حل‌هایی برای معضلاتی مانند: حکمروایی دموکراتیک، کاهش فقر، جلوگیری از بحران و احیاء محیط زیست و انرژی، ایدز، توانمندسازی و حمایت از زنان است.
		صندوق جهانی توسعه شهرها	<ul style="list-style-type: none"> هدایت اقدامات به جهت تضمین هماهنگی در فعالیت‌های توسعه شهری؛ نظارت به جهت تضمین کیفیت هماهنگی زمانی و مکانی این فعالیت‌ها هم‌راستا با شهرنشینی پایدار از منظر اقتصادی و مؤثر از منظر اجتماعی؛ ایجاد پیوندهای لازم جهت کسب بهترین شرایط ممکن برای گردآوری و تخصیص منابع اندک مالی.
		بانک جهانی	<ul style="list-style-type: none"> خدمات و آگاهی و کمک‌های فنی و تکنیکی، حمایت از فعالیت‌های بخش خصوصی، کمک به کشورهای فقیر، دآوری و حل و فصل اختلافات بین سرمایه‌گذاران خارجی و کشورهای عضو، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای در حال توسعه و...
		صندوق بین‌المللی پول	<ul style="list-style-type: none"> گسترش همکاری‌های پولی بین‌المللی و تسهیل رشد متوازن تجارت بین‌الملل؛ ایجاد سامانه باثبات ارزی بین اعضا و پرهیز از رقابت در کاهش نرخ ارزها؛ تهیه منابع لازم از طریق منابع عمومی صندوق، به منظور کمک به کشورهای عضو دارای کسری تراز پرداخت‌ها.
			این سازمان در ۱۶۶ کشور دفتر دارد.
			سی شهر از سراسر جهان؛ هفت سازمان ملی و فراملی؛ از ایران، مشهد و تهران عضو این صندوق هستند.
			دارای ۱۸۹ کشور عضو
			۱۹۰ کشور عضو

(Siddique I, Hayat MA, 2021)

دیپلماسی شهری چندجانبه مدیریت شهری تهران

نقش‌آفرینی در حوزه دیپلماسی شهری و حضور فعال در سازمان‌های بین‌المللی، می‌تواند در ارتقای موقعیت کلان‌شهرها و شهرهای عصر جهانی شدن در حکمروایی جهانی تأثیر بسزایی داشته باشد و به نوعی در قالب حضور سطوح فراملی در حکمروایی جهانی، سازوکارهای مشارکت در ابعاد جهانی مؤثر بر توسعه شهری را فراهم آورد. یکی از عناصر اصلی تأثیرگذار در حکمروایی جهانی، سازمان‌های بین‌المللی به‌خصوص سازمان‌های تخصصی بین‌المللی هستند؛ به عبارتی کشورها و شهرها با عضویت و مشارکت در تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی می‌توانند جایگاهی را برای حکمرانی جهانی برای خود داشته باشند؛ به این ترتیب اساس عضویت در چنین نهادهایی می‌تواند متضمن منافع متعددی برای مدیریت شهری کلانشهرها داشته باشد؛ به آن دلیل که کلان‌شهرها خواسته یا ناخواسته از جریان رقابت‌پذیری شهرها در عصر جهانی شدن تأثیر می‌پذیرند و ضروری است خود را برای جذب سرمایه‌های سیال بین‌المللی بخش توسعه شهری و نیز انتقال تجارب موفق آماده سازند. در چنین محیطی همکاری و عضویت در سازمان‌ها و اتحادیه‌های بین‌المللی مرتبط و حرکت به سمت تقویت دیپلماسی شهری ضروری می‌نماید. شهرهایی در رسیدن به آرمان‌های خود به عنوان شهر جهانی موفق هستند که در مرحله اول بتوانند زمینه‌های حکمروایی محلی و مشارکت حداکثری شهروندان خود را برای مدیریت شهری فراهم کرده باشند و همچنین، بتوانند با حضور فعال خود در

سازمان‌های بین‌المللی نقش مؤثری در سیاست‌گذاری جهانی ایفا کنند؛ در این صورت است که کارگزاران دیپلماسی شهری می‌توانند به عنوان عنصر تأثیرگذار، در سیاست‌گذاری حکمروایی جهانی، نقش آفرینی کنند (قورچی، ۱۳۹۴)

شهرداری تهران در چند دهه اخیر تلاش کرده است تا با عضویت در برخی از سازمان‌های معتبر بین‌المللی به یکی از اعضا و شرکای کلیدی تعدادی از شبکه‌ها و سازمان‌های تخصصی بین‌المللی در حوزه شهرها تبدیل شود و طی دهه‌ها و به‌ویژه سال‌های اخیر، در نهادهای بین‌المللی شهری مهمی عضویت داشته یا همکاری کرده است. برخی از مهم‌ترین نهادهای تخصصی بین‌المللی طرف همکاری و عضویت شهرداری تهران عبارت‌اند از:

جدول ۳. وضعیت شهر تهران در مهم‌ترین سازمان‌های بین‌المللی تخصصی شهری

نام نهاد	نام نهاد	نام نهاد
۱	سازمان بین‌المللی شهرها و پایتخت‌های اسلامی (OICC)	مقر این سازمان در شهر جده عربستان واقع است. تهران از اعضای بنیانگذار و فعال این سازمان تا پیش از تیرگی روابط ایران و عربستان در دهه اخیر بوده و یک دوره هم میزبانی اجلاس و ریاست این سازمان را به عهده داشته است.
۲	سازمان شهرها و حکومت‌های محلی متحد (UCLG)	از ادغام دو سازمان «شهرهای متحد» و «اتحادیه مقامات محلی» ایجاد شده است. مقر سازمان در بارسلونا، اسپانیا، واقع شده است. تهران در این سازمان عضویت فعال دارد. دفتر منطقه‌ای غرب آسیا و خاورمیانه این سازمان در شهر استانبول، ترکیه، واقع شده است. تهران یک دوره ریاست دفتر منطقه‌ای این سازمان را به عهده داشته و هم‌اکنون شهردار تهران نایب رئیس سازمان است.
۳	انجمن کلان‌شهرهای مهم جهان (Metropolis)	مقر سازمان در بارسلونا اسپانیا واقع است. تهران تا کنون حضور فعال و مؤثری در این سازمان داشته است. در حال حاضر شهردار تهران عضو هیئت رئیسه این سازمان است. شهرداری تهران یک دوره میزبانی و ریاست نشست کمیسیون ۵ این سازمان را عهده‌دار بوده است. رصدخانه شهری تهران پس از شروع همکاری فنی این سازمان ایجاد شده است.
۴	مجمع شهرداران آسیایی	تأسیس به پیشنهاد شهردار تهران و نقش آفرینی فعال تهران در پیشبرد فعالیت‌های مجمع؛ تأسیس دبیرخانه دائمی سازمان در تهران؛ برگزاری ۵ دوره اجلاس شهرداران؛ تشکیل کمیته‌ها، شبکه‌ها و کارگروه‌های تخصصی؛ شعار این مجمع «آسیا برای شهروندان، همگرایی برای زندگی بهتر» برگزیده شد.
۵	جنبش شهرداران برای صلح (Mayors for Peace)	شناخته شدن تهران به عنوان یکی از ۲۰ شهر مهم و پیش‌تاز دنیا در حوزه فعالیت‌های صلح و هم‌زیستی؛ تأسیس موزه صلح در تهران؛ توسعه شبکه‌های عضو مجمع در ایران.
۶	برنامه اسکان بشر سازمان ملل	مقر این آژانس وابسته به سازمان ملل در شهر نایروبی کنیا واقع شده است. دولت ج.ا. ایران در این سازمان عضویت دارد. در تهران دفتر نمایندگی دارد و کمیته ملی اسکان بشر نیز در وزارت راه و شهرسازی مستقر است. شهرداری تهران با این سازمان تفاهم‌نامه همکاری امضا کرده و همکاری‌های مختلفی در حوزه‌های مدیریت شهری بین شهرداری تهران و این سازمان وجود دارد. وجود فرصت‌ها و ظرفیت‌های مغفول.
۷	سایر آژانس‌های سازمان ملل طرف همکاری با شهرداری تهران	برنامه عمران و توسعه سازمان ملل (UNDP)؛ برنامه علمی، آموزشی، تربیتی و فرهنگی سازمان ملل (UNESCO)؛ سازمان جهانی بهداشت (WHO)؛ برنامه توسعه صنعتی (UNIDO)؛ برنامه محیط زیست (UNEP)؛ سازمان جهانی گردشگری ملل متحد (UNWTO)؛ بانک جهانی (WORLD BANK)؛ صندوق توسعه حمایت از کودکان سازمان ملل (UNICEF)؛ دفتر امور پناهندگان سازمان ملل (UNHCR)؛ دفتر اسناد و اطلاعات سازمان ملل (UNDOC).

(اطلاعات دریافتی از امور بین‌الملل شهرداری تهران، ۱۴۰۰)

طی چند سال اخیر، روابط بین‌الملل بین شهرهای مختلف افزایش یافته و چندین سازمان بین‌المللی مانند شهرهای متحد، حکومت‌های محلی، انجمن جهانی متروپلیس‌ها، سازمان شهرها، پایتخت‌های اسلامی در ایجاد و تسهیل روابط دوستانه و تعاملات چندمنظوره بین شهرها در سطح دولتی و مردمی فعالیت دارند؛ از جمله فعالیت‌هایی که شهرهای دوست در آن‌ها مشارکت دارند می‌توان به تبادل دانش و اطلاعات و تجارب، گسترش سرمایه‌گذاری و صنعت گردشگری در شهرها، اجرای پروژه‌های مشترک در امر توسعه شهری و ارتقای سطح زندگی و همکاری در زمینه افزایش تفاهم، انسجام و گسترش صلح جهانی، کمک به گسترش توانایی‌های فنی و مدیریتی در کلان‌شهرها اشاره کرد.

از سوی دیگر، در راستای تقویت روابط با سازمان‌های بین‌المللی و نیز جایگاه تهران در عرصه بین‌الملل، اولین شهری که در دنیا اقدام به برگزاری مراسم گرامی‌داشت «روز جهانی شهرها» کرد، شهر تهران بود که در روز ۳۱ اکتبر ۲۰۱۴ (۱۰ آبان ماه ۱۳۹۳)، مراسم ویژه‌ای را با مشارکت دفتر تهران برنامه اسکان بشر سازمان ملل متحد و با حضور مقامات محلی، ملی و بین‌المللی، برگزار و طی آن از «جایزه جهانی خشت طلایی تهران» به عنوان جایزه جهان - محلی تهران برای پیشبرد مدیریت شایسته شهری در جهان رونمایی شد. خشت طلایی تهران، به بهترین پروژه‌ها و تجربیات در شهرها، مناطق و جوامع محلی در سراسر جهان تعلق می‌گیرد و هدف آن به رسمیت شناختن اهمیت دولت‌های محلی و مدیریت شهری در ترویج محیط زیست اجتماعی، اقتصادی، پایداری شهرها، مناطق و پیشبرد زیست شهروندان است. خشت طلایی تهران، همه‌ساله و هم‌زمان با مراسم روز جهانی شهرها، توسط شهردار تهران به مدیران شهری و شهروندانی که بر اساس ارزیابی هیئت داوران، بیشترین تأثیرگذاری را در اجرای پروژه‌های مهم شهری و توسعه پایدار شهری داشته‌اند، اهدا می‌شود؛ تا کنون پنج دوره این جایزه با مشارکت مناسب شهرداران و مدیران شهری، اساتید و صاحب‌نظران حوزه و نیز حمایت نهادهای تخصصی مدیریت شهری در داخل و خارج از کشور برگزار شده است.

تهران از منظر شاخص رقابت‌پذیری شهری جهانی در سال ۲۰۱۰، رتبه ۳۳۲ را در میان ۵۰۰ شهر، کنار شهرهای کراچی پاکستان و کلکته هند به دست آورده است؛ همچنین در رتبه‌بندی اکونومیست از میان ۱۲۰ شهر جهان رتبه ۱۲۰ را به دست آورده است. این مسئله در کنار رتبه پایین کشور از منظر شاخص آزادی اقتصادی (رتبه ۱۷۱ ایران در جهان از لحاظ شفافیت و آزادی اقتصادی در سال ۲۰۱۱) نگران‌کننده به نظر می‌رسد. با بررسی جایگاه تهران در شاخص‌ها و رتبه‌بندی‌های بین‌المللی و نیز ویژگی‌های شهرهای جهانی مشخص می‌شود که تهران هنوز تا چشم‌انداز شهر جهانی بسیار فاصله دارد و شاید بتوان گفت که در بهترین حالت، در آستانه شروع یک حرکت در مسیر جهانی شدن قرار دارد. در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی، تهران از جایگاهی مناسب و شایسته برخوردار نیست و به دلیل عدم رؤیت‌پذیری و فقدان عملکرد فعال در ارائه مستندات و عدم انتشار گزارش‌ها در سطح بین‌المللی و احتمالاً برخی غرض‌ورزی‌های سیاسی، حضور و نقش اساسی ندارد.

جایگاه و زیرساخت‌های جهانی تهران و میزان حضور تهران در شبکه جهانی شهرها و فضای جریان‌های اطلاعاتی و مالی بین‌المللی نشان می‌دهند همه شهرهای ایران در رده‌بندی شهرهای گاما قرار می‌گیرند. از سوی دیگر، بر اساس معدود مطالعات صورت‌گرفته، تهران اگرچه از نظر برخی معیارها (به‌ویژه معیارهای جمعیتی) از شکل‌گیری شهرهای جهانی برخوردار است و می‌تواند با منظور کردن تحولاتی در سطح نظام مالی، اقتصادی و سیاسی - اجتماعی کلان کشور به آماده‌سازی خود برای مواجهه فعال با جریان جهانی شدن بپردازد؛ اما دارای فاصله قابل توجهی با منزلت شهر جهانی است و در این میان برخی معتقدند که این فاصله به دلیل مقاومت ناشی از موانع ایدئولوژیک در برابر پذیرش بیشتر عملکردهای بازار سرمایه‌داری یا «غربی» و مهم‌تر از آن، پیامدهای این پذیرش، در خارج از شبکه شهرهای جهانی قرار گرفته است (Short, 2004). شاید به همین دلیل باشد که ارتقای سطح رقابت‌پذیری شهری، می‌تواند به عنوان مهم‌ترین مأموریت نظام حکمروایی در شهر - منطقه تهران مطرح شود. از این‌رو، تهران باید از یک‌سو با تدوین نقشه راه «جهان‌شهر شدن تهران» و راهبردهای مؤثر دیپلماسی شهری و توسعه روابط خویش با سایر کلان‌شهرهای جهان به منظور بهره‌مندی از تجارب موفق، توسعه همکاری‌های فنی و توسعه‌ای، زمینه‌ها و زیرساخت‌های حضور جهانی گفتمان‌ساز خویش را فراهم سازد و با تحقق چشم‌انداز توسعه خویش و نیز اجرای برنامه‌های بلندمدت توسعه‌ای، شاخه‌های خویش را در حوزه توسعه، پیشرفت و کیفیت زندگی شهروندان ارتقا بخشد و از سوی دیگر، با

تدوین راهبردها و برنامه‌های مناسب در سایر ابعاد دیپلماسی عمومی از جمله دیپلماسی رسانه‌ای فعال، دیپلماسی آموزشی، دیپلماسی فرهنگی و برندسازی شهری و نیز سایر ابزارها در عرصه ارتباطات بین‌المللی تصویر و شهرت خویش را ارتقا بخشد و از طریق رایزنی با مؤسسات بین‌المللی معتبر و ارائه و انتشار اسناد و گزارش‌های خویش در سطح بین‌المللی جایگاه خود را در گزارش‌های رتبه‌بندی بین‌المللی بهبود بخشد.

مدیریت شهری تهران با اتکا به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های مناسب ناشی از بستر فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی خود و نیز بر اساس آرمان‌های والای انقلاب اسلامی در راستای گسترش صلح، دوستی، عدالت و تعهد به اعتلا و توسعه پایدار در سطوح بومی، ملی و بین‌المللی، طی سال‌های اخیر تلاش‌ها و انرژی زیادی را علی‌رغم محدودیت‌ها و موانع پیش‌رو، برای توسعه ارتباطات و دیپلماسی شهری در ابعاد روابط شهر با شهر و همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه شهری به کار گرفته است؛ همچنین مدیریت شهری تهران همکاری‌ها و پروژه‌های مشترک خوبی را با نهادهای تخصصی مدیریت شهری در جهان مانند برنامه اسکان بشر دارد و هم‌اکنون به‌جزئی می‌توان گفت که تهران از شاخص‌ترین کلان‌شهرهای جهان در حوزه دیپلماسی شهری است و علاقه‌مند است ضمن کمک به انتقال و مبادله تجارب میان کلان‌شهرها، ظرفیت‌های این حوزه را برای پیشبرد اهداف جهانی صلح، هم‌زیستی و تأمین رفاه و زندگی باکیفیت‌تر برای شهروندان و بهبود سطح مدیریت کلان شهری در سراسر جهان، به کار بندد.

راهکارهای تقویت همکاری‌های بین‌المللی از طریق دیپلماسی شهری

دیپلماسی شهری به عنوان یک ابزار جدید در حکمرانی جهانی، می‌تواند نقش کلیدی در تقویت همکاری‌های بین‌المللی ایفا کند. برای دستیابی به این هدف، ضروری است که شهرها از پتانسیل‌های خود به نحو احسن استفاده کنند و از ابزارهای نوین برای تسهیل همکاری‌های بین‌المللی بهره ببرند. در این بخش، به بررسی راهکارهای مختلف برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی از طریق دیپلماسی شهری خواهیم پرداخت.

۱. ایجاد و گسترش شبکه‌های همکاری بین‌المللی

از مؤثرترین راهکارها برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی، ایجاد و گسترش شبکه‌های همکاری میان شهرها است. این شبکه‌ها به شهرها این امکان را می‌دهند که تجربیات خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند، از سیاست‌های موفق بهره‌برداری کنند و در زمینه‌های مختلف مانند تغییرات اقلیمی، توسعه پایدار و حقوق بشر همکاری کنند.

شبکه‌های بین‌المللی مانند *Cities ۴۰C*، *United Cities and Local Governments (UCLG)* و *Global Covenant of Mayors* نمونه‌هایی از پلتفرم‌هایی هستند که در سطح جهانی فعالیت می‌کنند و به شهرها این امکان را می‌دهند که با یکدیگر در جهت حل مسائل مشترک همکاری کنند. این شبکه‌ها با هدف تقویت دیپلماسی شهری، امکان دسترسی به منابع مالی، تسهیل پروژه‌های بین‌المللی و به‌اشتراک‌گذاری تجربیات و دانش‌های تخصصی را فراهم می‌کنند (UCLG, 2016). به‌ویژه، *Cities ۴۰C* یک شبکه جهانی از شهرهای پیشرو در زمینه مقابله با تغییرات اقلیمی است که با فراهم آوردن بستر مناسب برای همکاری‌های مشترک، توانسته است به طور مؤثری در زمینه کاهش گازهای گلخانه‌ای و بهبود کیفیت زندگی شهری نقش آفرینی کند این شبکه می‌تواند به عنوان یک مدل موفق برای سایر شهرها باشد که به دنبال همکاری در زمینه‌های مختلف هستند.

شهر تهران می‌تواند با تقویت روابط خود با شهرهای خواهرخوانده در سطح جهانی، شبکه‌های همکاری شهری خود را گسترش دهد و به تبادل اطلاعات، تجربیات و پروژه‌های مشترک در زمینه‌هایی همچون آلودگی هوا، حمل‌ونقل عمومی، بحران آب و دیگر مسائل مشترک بپردازد. همچنین، استفاده از پلتفرم‌هایی نظیر «UN-Habitat» می‌تواند نقش تهران را در تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی در مسائل شهری تقویت کند (United Nations Human Settlements Programme, 2020).

۲. استفاده از فناوری‌های نوین و پلتفرم‌های دیجیتال

فناوری‌های نوین به‌ویژه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات (ICT) می‌توانند نقشی حیاتی در تقویت همکاری‌های بین‌المللی ایفا کنند. استفاده از پلتفرم‌های دیجیتال و شبکه‌های آنلاین می‌تواند به تسهیل ارتباطات میان شهرها و تسریع فرایندهای تصمیم‌گیری کمک کند. در دنیای معاصر، ابزارهای دیجیتال همچون وبینارها، ویدئو کنفرانس‌ها، و پلتفرم‌های همکاری آنلاین، می‌توانند ارتباطات بین‌المللی را به سطح جدیدی ارتقا دهند.

از طریق استفاده از پلتفرم‌های دیجیتال، شهرها قادرند به طور سریع‌تر و مؤثرتر اطلاعات را به اشتراک بگذارند، به تبادل دانش بپردازند و پروژه‌های مشترک را اجرا کنند. به‌ویژه در زمینه‌هایی مانند تغییرات اقلیمی، مدیریت بحران، و نوآوری‌های شهری، فناوری‌های دیجیتال می‌توانند فرصت‌های جدیدی برای همکاری‌های بین‌المللی ایجاد کنند (Amin, 2013).

یکی از نمونه‌های برجسته استفاده از فناوری برای تسهیل همکاری‌های شهری، پلتفرم Innovators Urban است که یک محیط دیجیتال را برای به‌اشتراک‌گذاری پروژه‌ها و ایده‌های نوآورانه در زمینه شهری فراهم کرده است. این پلتفرم به شهرها این امکان را می‌دهد که از تجربیات یکدیگر بهره‌برداری کنند و راه‌حل‌های نوآورانه برای مشکلات مشابه پیدا کنند (Baker & Chorev, 2018).

۳. برگزاری برنامه‌های آموزشی و تبادل تجربه‌ها

یکی از راهکارهای مؤثر دیگر، برگزاری برنامه‌های آموزشی و تبادل تجربیات بین شهرها است. این برنامه‌ها می‌توانند شامل سمینارها، کارگاه‌های آموزشی و کنفرانس‌های بین‌المللی باشند که شهرها را قادر می‌سازد تا تجربیات خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند و از یکدیگر بیاموزند. تبادل تجربه‌ها در زمینه‌هایی مانند حکمرانی خوب، توسعه پایدار، و نوآوری‌های شهری می‌تواند به تقویت دیپلماسی شهری کمک کند.

برنامه‌های آموزشی و تبادل تجربیات همچنین می‌توانند به مسئولان شهری کمک کنند تا درک بهتری از مسائل جهانی پیدا کنند و راه‌حل‌های مناسبی برای مشکلات محلی و بین‌المللی پیدا کنند. برای مثال، UCLG به طور مرتب سمینارها و کارگاه‌های آموزشی برای مقامات شهری در سراسر جهان برگزار می‌کند که فرصتی برای به اشتراک‌گذاری دانش و تجربیات میان شهرها فراهم می‌آورد (UCLG, 2016).

۴. جذب سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی و همکاری‌های اقتصادی

یکی از مهم‌ترین چالش‌های شهرها در فرایند دیپلماسی شهری، تأمین منابع مالی برای پروژه‌های بین‌المللی است. برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی، ضروری است که شهرها به دنبال جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و همکاری‌های اقتصادی باشند. این امر می‌تواند از طریق ایجاد توافق‌های تجاری، مشارکت در پروژه‌های مشترک یا مشارکت در برنامه‌های مالی بین‌المللی صورت گیرد. برای مثال، سنگاپور به عنوان یکی از پیشگامان دیپلماسی شهری، توانسته است از طریق جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و همکاری‌های اقتصادی با کشورهای مختلف، به تقویت روابط بین‌المللی خود کمک کند. این همکاری‌ها به‌ویژه در زمینه‌های فناوری‌های نوین، ساخت و ساز، و محیط زیست انجام شده است (Amin, 2013).

۵. توسعه راهکارهای مشترک در زمینه بحران‌های جهانی

یکی دیگر از زمینه‌های مهم برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی، توسعه راهکارهای مشترک برای بحران‌های جهانی است. بحران‌هایی نظیر تغییرات اقلیمی، مهاجرت، و بحران‌های انسانی نیازمند همکاری‌های فوری و گسترده هستند. در این راستا، شهرها می‌توانند به عنوان نهادهایی که مستقیم با این بحران‌ها درگیر هستند، نقش کلیدی ایفا کنند.

ایجاد پلتفرم‌های همکاری بین‌المللی برای پاسخ به بحران‌های جهانی و اتخاذ تصمیمات سریع می‌تواند تأثیر بسزایی در حل بحران‌ها داشته باشد. شبکه‌هایی مانند Cities ۴۰C و Cities Alliance که روی حل بحران‌های زیست‌محیطی و اجتماعی متمرکز هستند، می‌توانند الگویی از همکاری‌های مؤثر در این زمینه‌ها باشند.

۶. پروژه‌های مشترک و همکاری در حوزه‌های مختلف

پروژه‌های مشترک بین‌المللی به‌ویژه در زمینه‌های محیط زیست، انرژی‌های تجدیدپذیر، حمل‌ونقل هوشمند و مدیریت بحران می‌تواند به ارتقای دیپلماسی شهری تهران کمک کند. به عنوان مثال، شهر بارسلونا با همکاری سایر شهرها در زمینه تکنولوژی‌های سبز، حمل‌ونقل پایدار و مدیریت پسماند پروژه‌های موفق را اجرا کرده است که می‌تواند الگویی برای تهران باشد. علاوه بر این، مشارکت در پروژه‌های بین‌المللی مانند «Global Covenant of Mayors» که تمرکز ویژه‌ای بر بهبود شرایط محیط‌زیستی و مقابله با تغییرات اقلیمی دارد، می‌تواند به تهران این امکان را دهد که در سطح جهانی فعال‌تر ظاهر شود و پروژه‌های زیست‌محیطی را با همکاری دیگر شهرهای دنیا پیش ببرد (Angelidou, 2014).

۷. بهره‌برداری از نهادهای بین‌المللی و حکمرانی جهانی

شهر تهران می‌تواند با مشارکت بیشتر در نهادهای بین‌المللی مرتبط با حکمرانی شهری و تغییرات اقلیمی همچون Cities, ۴۰C (Local Governments for Sustainability) و UN-Habitat، نقش خود را در تصمیم‌گیری‌های جهانی تقویت کند. این مشارکت‌ها نه تنها به تبادل تجربه و اطلاعات منجر می‌شوند، بلکه به ایجاد ابتکارات مشترک در سطح جهانی کمک می‌کنند که می‌تواند به تهران در مقابله با چالش‌های شهری خود کمک کنند (ICLEI, 2018).

۸. تقویت زیرساخت‌های قانونی و اداری

یکی از چالش‌های اساسی در دیپلماسی شهری، نبود زیرساخت‌های قانونی و اداری مناسب است. تهران باید اقداماتی در جهت تقویت سازوکارهای قانونی خود برای تسهیل روابط بین‌المللی انجام دهد. در این راستا، تجربه شهرهای آلمان و سوئد در زمینه ایجاد «دفاتر بین‌المللی» می‌تواند به تهران در ایجاد یک ساختار اداری مؤثر برای دیپلماسی شهری کمک کند. این دفاتر در بسیاری از کشورهای اروپایی به منظور تسهیل فرایندهای دیپلماسی شهری و ارائه خدمات به پروژه‌های مشترک تأسیس شده‌اند (Hooghe & Marks, 2016).

۹. آموزش و توانمندسازی مدیران شهری

برای موفقیت در دیپلماسی شهری، آموزش و توانمندسازی مدیران شهری امری حیاتی است. «برنامه آموزشی Cities, ۴۰C» و «مدرسه دیپلماسی شهری»، نمونه‌هایی از تلاش‌های بین‌المللی در این زمینه هستند که به مدیران شهری در سراسر جهان آموزش‌های لازم در زمینه دیپلماسی شهری و همکاری‌های بین‌المللی را ارائه می‌دهند (Cities, ۴۰C, ۲۰۲۱). این نوع برنامه‌ها می‌تواند در تهران برای تقویت توانمندی‌های مدیریت شهری و آشنایی با شیوه‌های نوین دیپلماسی و حکمرانی شهری راه‌اندازی شود.

۱۰. حمایت از نهادهای بین‌المللی و همکاری‌های چندجانبه

تهران می‌تواند با ایجاد نهادهای تخصصی برای دیپلماسی شهری، همکاری‌های خود را با نهادهای بین‌المللی تسهیل کند. برای مثال، شهر آمستردام با تأسیس کمیته‌های تخصصی بین‌المللی در زمینه‌های حمل‌ونقل، انرژی و محیط‌زیست، توانسته است همکاری‌های بین‌المللی خود را به طور مؤثری افزایش دهد و پروژه‌های موفق را اجرا کند (UN-Habitat, 2020).

نتیجه‌گیری

دیپلماسی شهری به عنوان یک ابزار نوین در حکمرانی جهانی، فرصت‌های جدیدی برای حل مسائل جهانی فراهم می‌آورد. این دیپلماسی به‌ویژه در حوزه‌هایی نظیر تغییرات اقلیمی، بحران‌های انسانی و همکاری‌های اقتصادی می‌تواند نقش مؤثری ایفا کند. با توجه به مزایای زیاد دیپلماسی شهری، از جمله تقویت همکاری‌های بین‌المللی، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، و ارتقای موقعیت بین‌المللی شهرها، تقویت این نوع دیپلماسی می‌تواند گامی مهم در جهت حل چالش‌های جهانی باشد. به منظور تقویت دیپلماسی شهری، شهرها باید به ایجاد شبکه‌های همکاری، استفاده از فناوری‌های نوین، و تبادل تجربیات میان یکدیگر توجه بیشتری داشته باشند.

در این پژوهش، بررسی دیپلماسی شهری چندجانبه و حکمرانی جهانی به عنوان ابزاری مؤثر برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در مدیریت شهری تهران مورد تحلیل قرار گرفت. با توجه به موقعیت تهران به عنوان پایتخت ایران و یکی از کلان‌شهرهای بزرگ و پرجمعیت خاورمیانه، شهر تهران می‌تواند با بهره‌گیری از دیپلماسی شهری، در جهت پاسخ‌گویی به چالش‌های پیچیده‌ای که در زمینه‌های محیط زیستی، اجتماعی و اقتصادی با آن مواجه است، گام‌های مؤثری بردارد. نتایج تحقیق نشان داد تهران به عنوان یک مرکز بزرگ شهری با پتانسیل‌های بالقوه در زمینه‌های مختلف، نیازمند تقویت ظرفیت‌های خود در سطح بین‌المللی است. در این راستا، تقویت روابط با شهرهای خواهرخوانده، ایجاد و گسترش شبکه‌های همکاری در حوزه‌های مختلف مانند حمل‌ونقل، انرژی‌های تجدیدپذیر و مدیریت بحران، می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای کیفیت زندگی در تهران و همچنین تأثیرگذاری بیشتر بر روندهای جهانی شود.

مهم‌ترین راهکارهایی که در این پژوهش برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی تهران در نظر گرفته شد، شامل ایجاد نهادهای تخصصی و مشاورین بین‌المللی برای تسهیل روابط، توسعه پروژه‌های مشترک با سایر شهرها و همکاری با سازمان‌های جهانی به منظور بهبود حکمرانی شهری و حل مسائل محیط زیستی است. همچنین، توجه به سیاست‌های نوآورانه در زمینه دیپلماسی شهری و حکمرانی جهانی می‌تواند موجب شکل‌گیری فرصت‌های جدید در راستای رشد و توسعه پایدار تهران شود. دیپلماسی شهری چندجانبه باید به عنوان یک استراتژی بلندمدت در سیاست‌های کلان شهری تهران در نظر گرفته شود و با استفاده از ظرفیت‌های جهانی، مشکلات داخلی این کلان‌شهر بهتر مدیریت شود. تقویت همکاری‌های بین‌المللی نه تنها برای تهران، بلکه برای سایر شهرهای بزرگ نیز ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است که می‌تواند زمینه‌ساز توسعه پایدار در سطوح مختلف باشد.

منابع

- اسکندران، منصوره (۱۳۹۱) جایگاه و نقش دیپلماسی شهری در روابط بین ملت‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد
- بصیری، محمدعلی (۱۳۹۴/۱۱/۱۳) «دیپلماسی شهری هنر کاربردی ملت‌ها؛ نه ابزار دولت‌ها»، روزنامه دنیای اقتصاد، <https://donya-e-eghtesad.com> - بصیرت، میثم؛ سیدمصطفی جلیلی (۱۳۹۳) «تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های توسعه دیپلماسی شهری در کلان‌شهر تهران»، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره ۱۹، شماره ۳، صص ۵۳ - ۶۶
- رهنما، م. ر؛ اسدی، ر؛ خوارزمی، ا. ع. (۱۴۰۴) «تحلیل چالش‌ها و نیازهای دیپلماسی شهری در کلان‌شهر مشهد»، دوفصلنامه جغرافیا و توسعه فضای شهری، دوره ۱۲، شماره ۲
- زرقانی، سیدهادی؛ محمدجواد رنجکش؛ منصوره اسکندران (۱۳۹۳) «دیپلماسی شهری، تحلیل نقش شهرها به عنوان بازیگر جدید عرصه روابط بین‌الملل»، فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال پنجم، شماره ۲۰، بهار، صص ۱۶۳ - ۱۸۲
- طرح جامع تهران (۱۳۸۶) مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران
- ظریف، محمدجواد و محمدکاظم سجادیپور (۱۳۸۹) دیپلماسی چندجانبه: نظریه و عملکرد سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه
- ساسن، ساسکیا (۱۳۹۷). شهرها در اقتصاد جهانی، ترجمه افشین خاکباز، انتشارات علمی فرهنگی.
- قورچی، مرتضی (۱۳۹۴) جهانی شدن، شهرهای جهانی و نقش فراملی شهرها، انتشارات مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
- مظفری، گشتاسب (۱۳۹۳/۱۲/۳) تهران با ۳۰ شهر مطرح دنیا پیمان خواهرخواندگی دارد، www.nasim.news
- Acuto, Michele (2013), *Global Cities, Governance and Diplomacy: the Urban Link*, Routledge.
- Amin, A. (2013). *The Good City*. *Urban Studies*, 50(5), 775-788.
- Angelidou, M. (2014). *Smart Cities: A New Trend in Urban Development*. *Urban Studies*, 51(13), 2905-2919.
- Baker, S., & Chorev, N. (2018). *Cities and Global Governance*. *International Journal of Urban and Regional Research*.
- C40 Cities (2021). *About C40*. Retrieved from: <https://www.c40.org/>
- Friedmann, J. (2016). *The global city and urban diplomacy: Urban networks in the global era*. *Urban Studies*, 53(6), 1222-1240.
- Ghourchi, M (2015) *Writings on globalization-global cities and transnational role of cities*. Tehran: Center of Studies and Planning publication, First Edition
- Global Covenant of Mayors (2020). *Cities Leading the Fight Against Climate Change*. Retrieved from: <https://globalcovenantofmayors.org/>
- Hooghe, L., & Marks, G. (2016). *Multi-Level Governance and the State*. Oxford University Press.
- Mercer. (2024). *Quality of Living city ranking methodology and results*. Retrieved from <https://www.mercer.com/en-us/insights/total-rewards/talent-mobility-insights/quality-of-living-city-ranking/>
- Sassen, S. (2006). *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton University Press.
- Siddique I, Hayat MA. (2021) *Why Do Countries Request Assistance from International Monetary Fund? An Empirical Analysis*. *J Risk Financial Manag*
- Taylor, Peter J (2004) and Ben Derudder. *World city network: a global urban analysis*. Routledge
- UCLG (2006) *City Diplomacy*, UCLG committee on city diplomacy, Marrakech.
- UCLG (2008) *the Hague Agenda on City Diplomacy*, UCLG, Hague, online.
- UCLG (2016). *Global Agenda for Local and Regional Governments*.